

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

25 ianuarie 2024*

„Trimitere preliminară – Transporturi aeriene – Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Articolul 5 alineatul (1) – Articolul 7 alineatul (1) – Compensarea pasagerilor aerieni în eventualitatea întârzierii prelungite a zborurilor – Pierdere de timp – Zbor alternativ rezervat de pasagerul însuși – Pasager ajuns la destinația finală cu mai puțin de trei ore de întârziere față de ora de sosire prevăzută inițial – Lipsa compensării”

În cauza C-54/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), prin decizia din 10 ianuarie 2023, primită de Curte la 3 februarie 2023, în procedura

WY

împotriva

Laudamotion GmbH,

Ryanair DAC,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna K. Jürimäe, președintă de cameră, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a treia, și domnii N. Piçarra, N. Jääskinen și M. Gavalec (raportor), judecători,

avocat general: doamna L. Medina,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Laudamotion GmbH, de W. Nassall, Rechtsanwalt;
- pentru Comisia Europeană, de G. Braun, G. von Rintelen, G. Wilms și N. Yerrell, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 3 și 5-7 din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între WY, un pasager aerian, pe de o parte, și Laudamotion GmbH și Ryanair DAC, pe de altă parte, în legătură cu refuzul acestor doi operatori de transport aerian de a-l despăgubi pe pasagerul respectiv ca urmare a unei întârzieri la sosire a unui zbor pentru care dispunea de o rezervare confirmată.

Cadrul juridic

- 3 Potrivit considerentului (2) al Regulamentului nr. 261/2004:
„Refuzul la îmbarcare și anularea sau întârzierea prelungită a zborurilor pot cauza pasagerilor dificultăți și neplăceri grave.”
- 4 Articolul 3 din acest regulament, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede la alineatele (1) și (2):
„(1) Prezentul regulament se aplică:
(a) pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul;
[...]
(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva ca pasagerii:
(a) să aibă o rezervare confirmată pentru zborul respectiv și, cu excepția cazului de anulare menționat în articolul 5, să se prezinte personal pentru înregistrare,
– în condițiile stipulate și la ora indicată în prealabil și în scris (inclusiv prin mijloace electronice) de către operatorul de transport aerian, tur-operator sau un agent de voiaj autorizat
sau, în cazul în care ora nu este indicată,
– nu mai târziu de 45 de minute înaintea orei de plecare publicate; [...]
[...].”

- 5 Articolul 5 din regulamentul menționat, intitulat „Anularea zborului”, prevede la alineatul (1):
- „În cazul anulării unui zbor, pasagerilor în cauză trebuie:
- (a) să li se ofere asistență de către operatorul de transport aerian în conformitate cu articolul 8;
- [...]
- (c) să [li se acorde] o compensație din partea operatorului de transport aerian, în conformitate cu articolul 7, cu excepția [situației] în care intervine oricare din următoarele:
- [...]
- (iii) în cazul în care sunt informați despre această anulare cu mai puțin de șapte zile înainte de ora de plecare prevăzută și li se oferă o redirectionare care să le permită să plece cel târziu cu o oră înainte de ora de plecare prevăzută și să ajungă la destinația finală în mai puțin de două ore după ora de sosire prevăzută.”
- 6 Articolul 6 alineatul (1) din acest regulament, intitulat „Întârzierea zborului”, are următorul cuprins:
- „În oricare din cazurile în care un operator de transport aerian anticipează o posibilă întârziere a unui zbor peste ora de plecare prevăzută, după cum urmează:
- (a) timp de două ore [sau mai mult], în cazul zborurilor de [...] 1 500 de kilometri sau mai puțin;
 - (b) timp de trei ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor intracomunitare de peste 1 500 de kilometri și al oricăror alte zboruri cuprinse între 1 500 și 3 500 de kilometri;
 - (c) timp de patru ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor care nu se încadrează la literele (a) sau (b),
- pasagerilor li se oferă de către operatorul de transport aerian:
- (i) asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (a) și articolul 9 alineatul (2);
 - (ii) în cazul în care ora de plecare anticipată este la cel puțin o zi după ora de plecare anunțată inițial, asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (b) și litera (c);
 - (iii) în cazul în care întârzierea este de cel puțin cinci ore, asistența specificată la articolul 8 alineatul (1) litera (a).”
- 7 Articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004, intitulat „Dreptul la compensație”, prevede la alineatul (1):
- „Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:
- (a) 250 EUR pentru toate zborurile de 1500 kilometri sau mai puțin;
- [...]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 8 WY a rezervat la Ryanair un zbor dus-întors între Düsseldorf (Germania) și Palma de Mallorca (Spania), prevăzut pentru 31 octombrie 2019. După ce a fost informat de Laudamotion, care era operatorul efectiv de transport aerian, că plecarea zborului dus (denumit în continuare „zborul inițial”) va fi întârziată cu șase ore, acest pasager a rezervat el însuși un zbor alternativ pentru a putea fi prezent la o întâlnire profesională care trebuia să aibă loc la Palma de Mallorca. Datorită acestui zbor alternativ, el a ajuns în cele din urmă la destinație cu o întârziere de mai puțin de trei ore față de ora de sosire prevăzută a zborului inițial. Pasagerul menționat, care afirmă că s-a prezentat la timp pentru înregistrarea pentru zborul inițial, a solicitat în special din partea Laudamotion o compensație de 250 de euro în temeiul articolului 5 alineatul (1) litera (c) și al articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004. De asemenea, el a solicitat Ryanair informații cu privire la cuantumul taxelor care nu au devenit exigibile și la plata acestuia.
- 9 Cererea lui WY îndreptată împotriva Laudamotion a fost respinsă atât în primă instanță, cât și în apel. Instanța de apel a considerat că, deși zborul inițial a ajuns cu o întârziere mai mare de trei ore, Laudamotion nu era obligată să plătească compensația solicitată, din moment ce WY nu a efectuat acest zbor și a ajuns la destinația finală cu mai puțin de trei ore de întârziere. În această privință, ar fi lipsit de importanță faptul că zborul alternativ a fost rezervat de pasagerul însuși. Astfel, WY nu ar fi suferit nicio neplăcere pentru că nu a luat zborul inițial. În schimb, acesta ar avea dreptul, în temeiul dreptului civil german, la rambursarea zborului alternativ pe care și l-a rezervat el însuși.
- 10 WY a formulat recurs la Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), care este instanța de trimitere. Această instanță apreciază că soluționarea acestui recurs depinde de interpretarea articolului 3 alineatul (2) litera (a), a articolului 5 alineatul (1) litera (c) și a articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004.
- 11 Instanța de trimitere arată că din jurisprudența Curții rezultă că de compensația prevăzută de aceste ultime două dispoziții beneficiază pasagerul aerian care suferă o pierdere de timp de trei ore sau mai mult la sosirea la destinația sa finală. În consecință, această compensație nu ar trebui plătită pasagerului al cărui zbor poate suferi o întârziere prelungită și care, ca urmare a acestui fapt, rezervă el însuși un zbor alternativ care îi permite să ajungă la destinația finală cu o întârziere de mai puțin de trei ore față de ora de sosire prevăzută inițial pentru primul zbor.
- 12 Ar fi posibil să se deducă din Ordonanța din 24 octombrie 2019, easyJet Airline (C-756/18, EU:C:2019:902, punctul 33 și următoarele), că dreptul la compensație pentru întârzierea prelungită a unui zbor nu este acordat, în principiu, decât pasagerilor care au luat zborul în cauză și care au ajuns efectiv la destinația lor finală cu o întârziere de cel puțin trei ore. Faptul că operatorul de transport aerian nu și-a îndeplinit, precum în speță, obligația de a propune un zbor alternativ care ar fi permis pasagerilor să evite să sufere întârzierea anunțată a zborului inițial ar fi lipsit de relevanță în această privință.
- 13 Instanța de trimitere arată că, desigur, rezultă din Hotărârea din 11 iunie 2020, Transportes Aéreos Portugueses (C-74/19, EU:C:2020:460, punctul 61) că, în eventualitatea întârzierii prelungite sau a anulării unui zbor, un operator de transport aerian este obligat printre altele să îi propună pasagerului o eventuală redirectionare directă sau indirectă printr-un zbor operat de el însuși sau de orice alt operator de transport și care să ajungă cu o întârziere mai mică decât cea a zborului următor al operatorului de transport în cauză, cu condiția ca realizarea unei astfel de redirectionări să nu fi constituit pentru acesta din urmă un sacrificiu care nu putea fi asumat în

raport cu capacitățile întreprinderii sale în momentul relevant. În aceste condiții, neîndeplinirea obligației menționate nu poate da naștere, în sine, unui drept la compensație, în sensul articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004. Într-adevăr, această dispoziție ar permite acordarea de compensații nu pentru orice tip de neplăcere, ci numai în cazul unei pierderi de timp de cel puțin trei ore. Neplăcerea suferită de pasagerul în discuție în litigiul principal nu ar constitui, așadar, o neplăcere gravă, în sensul acestui regulament, astfel cum ar decurge din Hotărârea din 30 aprilie 2020, Air Nostrum (C-191/19, EU:C:2020:339, punctul 32).

- 14 Această instanță apreciază totuși că este posibil să se aibă în vedere situația în mod diferit în raport cu articolul 5 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 261/2004, care, în cazul anulării zborului, prevede compensarea pasagerilor dacă nu li se oferă un zbor de redirecționare cu o pierdere de timp mai mică de trei ore. Astfel, dacă înainte chiar de momentul cel mai târziu în care pasagerul trebuie să se prezinte la înregistrare există indicii suficiente pentru a conchide că sosirea zborului la destinația finală va avea o întârziere de cel puțin trei ore față de ora prevăzută inițial, nu se poate impune acestui pasager, în vederea acordării compensației sale, să se prezinte în timp util la înregistrare sau să realizeze efectiv călătoria. În plus, ora sosirii acestui pasager la destinația finală ar fi de asemenea irelevantă în acest scop.
- 15 În acest context, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Un drept la compensație pentru o întârziere de cel puțin trei ore a zborului, în sensul articolelor 5-7 din [Regulamentul nr. 261/2004], este în general exclus atunci când, în caz de întârziere prelungită iminentă, pasagerul utilizează un zbor de înlocuire rezervat de el însuși, ajungând astfel la destinația finală cu o întârziere de mai puțin de trei ore sau, în această situație, un drept la compensație poate fi, în orice caz, luat în considerare dacă înainte de momentul-limită la care pasagerul trebuie să se prezinte la înregistrare există deja indicii suficient de sigure că la destinația finală va exista o întârziere de cel puțin trei ore?
- 2) În cazul în care la prima întrebare trebuie să se răspundă în acest din urmă sens: în situația menționată, dreptul la compensație pentru o întârziere de cel puțin trei ore a zborului, în sensul articolelor 5-7 din [acest] regulament, presupune ca pasagerul să se prezinte [în timp util] pentru înregistrare în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din regulament?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 16 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere ridică problema interpretării articolelor 5-7 din Regulamentul nr. 261/2004. În această privință, deși este adevărat că litigiul principal își are originea în întârzierea unei aeronave la plecare, obiectul său constă în repercusiunile pe care această întârziere le-a putut cauza la sosire. Astfel, reclamantul din litigiul principal solicită o compensație ca urmare a întârzierii probabile a zborului în cauză la sosirea la destinația finală, care l-ar fi împiedicat să ajungă la timp la o întâlnire profesională ce trebuia să se desfășoare la Palma de Mallorca. Or, articolul 6 din acest regulament privește numai întârzierea unui zbor față de ora de plecare prevăzută inițial. Reiese de aici că compensația forfetară la care are dreptul un pasager, în temeiul articolului 7 din regulamentul menționat, în cazul în care zborul său ajunge la destinația finală cu o întârziere

egală sau mai mare de trei ore față de ora de sosire prevăzută, nu este subordonată respectării condițiilor prevăzute la articolul 6 menționat (Hotărârea din 26 februarie 2013, Folkerts, C-11/11, EU:C:2013:106, punctele 36 și 37).

- 17 În plus, din cererea de decizie preliminară reiese că reclamantul din litigiul principal poate pretinde, în temeiul dreptului german, rambursarea cheltuielilor de transport alternativ pe care el însuși l-a rezervat, astfel încât această întrebare nu privește decât dreptul reclamantului din litigiul principal menționat de a i se recunoaște compensația forfetară în temeiul articolului 5 alineatul (1) și al articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 pentru întârzierea prelungită a unui zbor.
- 18 În aceste condiții, trebuie să se considere că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretate în sensul că poate beneficia de dreptul la compensație, în sensul acestor dispoziții, un pasager aerian care, din cauza unui risc de întârziere prelungită la sosirea la destinația finală a zborului pentru care dispune de o rezervare confirmată sau chiar a unor indicii suficiente ale unei astfel de întârzieri, a rezervat el însuși un zbor alternativ și a ajuns la destinația finală cu o întârziere mai mică de trei ore în raport cu ora de sosire prevăzută inițial pentru primul zbor.
- 19 Astfel cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă, articolele 5 și 7 din Regulamentul nr. 261/2004, citite în lumina principiului egalității de tratament, trebuie interpretate în sensul că pasagerii zborurilor întârziate pot, pe de o parte, să fie asimilați pasagerilor zborurilor anulate în vederea aplicării dreptului la compensație prevăzut la articolul 7 alineatul (1) din acest regulament și, pe de altă parte, să invoce acest drept la compensație atunci când suportă, ca urmare a întârzierii unui zbor, o pierdere de timp egală sau mai mare de trei ore, cu alte cuvinte atunci când ajung la destinația lor finală cu trei ore sau mai mult după ora de sosire prevăzută inițial de operatorul de transport aerian [a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctele 60, 61 și 69, precum și Hotărârea din 7 iulie 2022, SATA International – Azores Airlines (Deficiență a sistemului de alimentare cu combustibil), C-308/21, EU:C:2022:533, punctul 19 și jurisprudența citată].
- 20 Pasagerii zborurilor astfel întârziate suportă într-adevăr, asemenea pasagerilor al căror zbor inițial a fost anulat, o pierdere de timp ireversibilă și, prin urmare, o neplăcere analoagă. Or, această neplăcere, în ceea ce privește zborurile întârziate, se materializează la sosirea la destinația finală, așa încât o întârziere trebuie să se aprecieze, în scopurile compensației prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004, în raport cu ora de sosire prevăzută la această destinație (Hotărârea din 26 februarie 2013, Folkerts, C-11/11, EU:C:2013:106, punctele 32 și 33).
- 21 Elementul crucial care a determinat Curtea să asimileze întârzierea prelungită a unui zbor la sosire cu anularea unui zbor este legat de faptul că pasagerii unui zbor afectat de o întârziere prelungită suferă, asemenea pasagerilor unui zbor anulat, un prejudiciu care se materializează printr-o pierdere de timp ireversibilă, egală sau mai mare de trei ore, care nu poate fi reparată decât printr-o compensație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 noiembrie 2009, Sturgeon și alții, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, punctele 52, 53 și 61, Hotărârea din 23 octombrie 2012, Nelson și alții, C-581/10 și C-629/10, EU:C:2012:657, punctul 54, precum și Hotărârea din 12 martie 2020, Finnair, C-832/18, EU:C:2020:204, punctul 23). Astfel, în cazul anulării unui zbor sau al întârzierii prelungite a unui zbor la sosirea la destinația sa finală, dreptul la compensație prevăzut la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 este legat intrinsec de existența acestei pierderi de timp egale sau mai mari de trei ore.

- 22 Rezultă că un pasager aerian care nu a luat zborul pentru care avea o rezervare confirmată și care a ajuns, datorită unui zbor alternativ pe care l-a rezervat el însuși, la destinația finală cu o întârziere mai mică de trei ore față de ora de sosire prevăzută inițial de transportatorul aerian nu a suferit o astfel de pierdere de timp și, prin urmare, nu poate beneficia de dreptul la compensație menționat.
- 23 În această privință, trebuie amintit că, în conformitate cu considerentul (2) al Regulamentului nr. 261/2004, acesta urmărește remedierea dificultăților și a „neplăcerilor grave” cu care se confruntă pasagerii în timpul transportului aerian. Or, deși împrejurarea că un pasager aerian a găsit el însuși un zbor alternativ poate determina o neplăcere pentru pasagerul în cauză, o astfel de neplăcere nu poate fi totuși considerată „gravă”, în sensul acestui regulament, din moment ce acest pasager a ajuns la destinația sa finală cu o întârziere mai mică de trei ore față de ora de sosire prevăzută inițial (a se vedea prin analogie Hotărârea din 30 aprilie 2020, Air Nostrum, C-191/19, EU:C:2020:339, punctele 30-33, precum și Hotărârea din 22 aprilie 2021, Austrian Airlines, C-826/19, EU:C:2021:318, punctele 42 și 43).
- 24 Având în vedere motivele care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 5 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretate în sensul că nu poate beneficia de dreptul la compensație, în sensul acestor dispoziții, un pasager aerian care, din cauza unui risc de întârziere prelungită la sosirea la destinația finală a zborului pentru care dispune de o rezervare confirmată sau chiar a unor indicii suficiente ale unei astfel de întârzieri, a rezervat el însuși un zbor alternativ și a ajuns la destinația finală cu o întârziere mai mică de trei ore în raport cu ora de sosire prevăzută inițial pentru primul zbor.

Cu privire la a doua întrebare

- 25 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se examineze cea de a doua întrebare. Într-adevăr, în cazul în care întârzierea sosirii unui zbor la destinația finală este mai mică de trei ore față de ora de sosire prevăzută inițial, pasagerii acestui zbor nu au dreptul la compensația prevăzută la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 261/2004. Prin urmare, este irelevant, în acest caz, dacă pasagerii respectivi s-au prezentat sau nu la înregistrare în timp util, astfel cum impune articolul 3 alineatul (2) litera (a) din acest regulament.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 26 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 5 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91

trebuie interpretate în sensul că

nu poate beneficia de dreptul la compensație, în sensul acestor dispoziții, un pasager aerian care, din cauza unui risc de întârziere prelungită la sosirea la destinația finală a zborului pentru care dispune de o rezervare confirmată sau chiar a unor indicii suficiente ale unei astfel de întârzieri, a rezervat el însuși un zbor alternativ și a ajuns la destinația finală cu o întârziere mai mică de trei ore în raport cu ora de sosire prevăzută inițial pentru primul zbor.

Semnături